

ST. — NO. 1472.

Entered as second-class matter, December 6, 1907, at the post office
at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3d, 1879.

CHICAGO, ILL., 27. NOVEMBER (November 27), 1935.

Published weekly at
2639 W. 28th St.

LETO — VOL. XXX.

AMERIŠKI KAPITALIZEM PROTI NEVTRALNOSTI

IZVOZ VOJNIH POTREBŠČIN IZ ZED. DRŽAV V ITALIJU

Sama predsednikova svarila pri mogočnih profita lačnih družbah ne zadežejo

Zalaganje Mussolinija s kovinami, gasolinom in drugim blagom lahko odloči vojno njemu v prid

V MUSSOLINIJEVI vojni v Afriki je ameriški kapitalizem z nova demonstriral, da je eden najlakomejših na svetu. Ravna se po pravilu, "glavno je, da blago prodamo, neglede, kdo ga kupi in čemu ga bo rabil." Baš zaradi tega sebičnega zadržanja ameriških kompanij je Kongres sprejal resolucijo neutralnosti, ki določa, da Zed. države ne smejo prodajati vojnih potrebščin nobeni deželi, ki se zapletejo v vojno. Predsednik Roosevelt je izdal proglaš, na podlagi določb v resoluciji o neutralnosti, v kateri je prepovedal izvažanje municipij Italije in Etiopiji, vojnih aeroplakov in nekaj drugih predmetov. Italija to sicer ni dosti škodovalo, kajti municipio izdeleje v svojih tovarnah. Glavno je, da dobiva sirovine — baker, svinec, železo, gasolin, bombaž in tako dalje.

Veliko tega blaga dobiva zdaj iz Zed. držav klub apelom predsednika Roosevelta in državnega tajnika Hullja na naslov ameriških kompanij, da naj ne trgujejo z Italijo in Etiopijo, dokler bosta v vojni.

Kongres je svojo resolucijo o neutralnosti sprejal vsled izkušenj, ki jih ima ta dežela iz preštej vojne. Bila je potegnjena vanjo baš zaradi profita lačnih kompanij, ki so hotele trgovati s komukoli. Zaveznički so posojevali in prodajale na upanje, nato pa so se lotile kampanje za vstop te deželi v vojno na strani zavezničkih dežel, ker je bilo to najbolj v njihovem interesu.

V svojem časopisu vodijo propagando proti taki neutralnosti.

(Nadaljevanje na 3. strani.)

Povečanje napetosti v A. F. of L.

Resignacija J. L. Lewisa iz odbora Ameriške delavske federacije, ki jo je oznanil dne 28. novembra, je bila za delavsko javnost senzacija, ker njenega odstopa ni prizakovala.

Lewis, predsednik unije premogarjev, ni v pismu, v katerem je eksekutivni A. F. of L. naznani svoj izstop, omenil nikakega vzroka. Vendar pa so očitni. Večina, ki jo imajo predstavniki strokovnih unij, je Lewisu nasprotna radi njegove agresivnosti v boju za industrialno obliko unij, še posebno pa se je zameril vsled svoje kritike proti starim vodjem strokovnih unij — katerim je na prošli konvenciji A. F. of L. to jeno zančil očit, da je njihovo delo skozi zadnjih 25 let spremjano samo z neuspehi.

Navedel je dokaze, na katere so se prizadeti odborniki vsled presenečenja mogli le povrno bramiti, brez protidokazov. Toda v zapisnik konvencije so urinili svoj zagovor v podrobnostih pozneje, kar je smatral Lewis za goljufijo, kajti v zapisnik spadajo samo stvari, govorjene in predložene na sejah.

Zid Nahum Halberstadt je pisal iz Varšave na Poljskem nekemu svojemu prijatelju v Nemčiji ne smejo napadati članov poljske vlade, in poljski pa ne Hitlerja in ne drugih nacijsk. Halberstadt je v obrambi dejal, da nima s Hitlerjem obenomo nikakega spora in ga ni napadel v pismu, pač pa obsoja hitlerizem.

Poljsko sodišče je klubu temu trgovcu pokaralo in s tem užalil Hitlera dobil "zadodčenje".

V Marienwerderu v Nemčiji so dečki metalni kamenje v okna sinagoge.

Neki 67-letni žid je bil v nji, ko je priletelo kamenje vanjo. Šel je ven, dosegel je nekega dečka in mu priložil klofuto.

Sodnik ga je obošil na dva tedna zapora in svečano izjavil, da noben žid nima pravice udariti ariskskega dečka, pa čeprav izvršuje kaj nepostavnega.

Izborna prilika za ubijanje nezaželjenih

DIVIDENDE ZA ENE, BOMBE IN PLIN ZA DRUGE

Dobički korporacij se večajo. Za dividende je bilo in bo letos razdeljenih več milijonov dolarjev ko kdaj prej od leta 1930.

Tudi produkcija bomb solzavk in bomb, ki s svojim plinom povzročajo bljuvanje, se veča. Deležni so jih delavci v stavkah.

Barberton, Akron, premogovna polja v Kentuckyju itd. pričajo, da se kompanije bolj in bolj poslužujejo tega sredstva, da ukrote delavce, kadar zastavljajo proti nizkim plačam in neznosnim razmeram.

Slepci se vračajo

Italija izvaja svoje bolne, oslepile in poahljene vojake v posebne vojaške bolnišnice na Dodekaneških otokih pri Grčiji. Mnogi so v vroči klimi v bolnici izgubili vid in pri tem spregledali, da je Mussolinijeva vojna v Afriki blaznost.

Bolnikov in poahljencev poveljstvo ne vrača v Italijo zato, da čimlaže vzdržuje "vojno moral" med prebivalstvom.

Visoka produkcija v Fordovih tovarnah

V Fordovih tovarnah so letos izdelali že nad 1,200,000 avtov. To je omogočila masna produkcija s pomočjo vedno bolj izboljševanih strojev.

DIVJANJE NARAVE IN CLOVEKA

Uime so to jesen napravile v raznih krajih tega in na drugih kontinentih veliko skode. Par tisoč ljudi je utonilo, ali bilo ubitih v viharjih in v potresih. Toda divjanje naravnih elementov je komaj senca v primeri z divjanjem sil, ki jih je ustvaril človek za ubijanje in rušenje.

Velik uspeh Sov. Unije v gradnji rdeče armade

Razlike med bivšo carjevo in sovjetsko armado.
— USSR resno ogrožena na vztoku in zapadu

V.

Solske knjige v Nemčiji, na Poljskem in Japonskem pripovedujejo učencem, da ruska armada ni bila še nikoli zmagovalna — vsaj ne v novejši zgodovini. Bila je teper pod carjem v rusko-japonski vojni in v svetovni vojni. Boljševiška vlada, ki je nasledila Kerenskijev režim, je sklenila s kajerjevo Nemčijo mir v Brest-Litovsku — in sicer tak mir, ki očividno priča, da je Rusija premagana in Nemčija zmagovalka.

V osnovnih šolah na Poljskem je opevana poljska-armada in njeni poveljniki, ki so junaško odbili »prodriajočo sovjetsko armado in jo pognali v beg.

Ruska armada pod carizmom res ni bila vzorna. Bila je rešpektirana največ vsled svoje o-

gromnosti, kajti car je imel več človeškega materialja na razpolago za svojo armado kot katerakoli druga država na svetu.

Ako primerjamo današnjo sovjetsko armado s carjevo, l.

1914, je treba tudi sovražniku sovjetrov priznati, da je razlika velika. Organizirana je boljše, v vojaški tehniki pa se lahko primerja s katerokoli na svetu.

Oficirji vojakov ne smatrajo za pse, kot so to delali pod carizmom, ampak za ljudi. Izobražava povprečnega sovjetskega vojaka je veliko večja kakor pod carizmom. Analfabetov v sedanji armadi ni. Takoj po razpadu carizma in strogoglavljenju Kerenskega so v sovjetski armadi odpravili šarže. Vojski in častniki so si bili sodružni.

(Nadaljevanje na 4. strani.)

LETNE SEJE KLUBOV JSZ

Sodruži in sodružice, udeležite se decembarskih sej svojih klubov VSI in prevzemite odbore — vsakdo svoj del odgovornosti — da bo naše gibanje pripravljeno za delo in na boje, ki nas čakajo v prihodnjem letu. — NIKDO NAJ NE IZOSTANE!

Niti najhujši nacijski teror ne uniči opozicije

je, kajti Poljska ima v Nemčiji prijateljski dogovor, da listi v Nemčiji ne smejo napadati članov poljske vlade, in poljski pa ne Hitlerja in ne drugih nacijsk. Halberstadt je v obrambi dejal, da nima s Hitlerjem obenomo nikakega spora in ga ni napadel v pismu, pač pa obsoja hitlerizem.

Poljsko sodišče je klubu temu trgovcu pokaralo in s tem užalil Hitlera dobil "zadodčenje".

V Marienwerderu v Nemčiji so dečki metalni kamenje v okna sinagoge.

Neki 67-letni žid je bil v nji, ko je priletelo kamenje vanjo. Šel je ven, dosegel je nekega dečka in mu priložil klofuto.

Sodnik ga je obošil na dva tedna zapora in svečano izjavil, da noben žid nima pravice udariti ariskskega dečka, pa čeprav izvršuje kaj nepostavnega.

Dva delavca v Wilhelms-

havnu pri Berlinu sta bila obsojena vsaki na 4 leta zapori, ker sta svoj radio aparat narovala na moskovsko radio postajo. Štirje drugi so izgubili zvite načine, da jih policije ne zasledi. Ampak so letaki enkrat razširjeni, začne preiskavati in tu in tam pride storilcem na sled. Kazni so težke. Ko se je dotični nemški vojvod v Berlinu, je dobila tajna policija nalog paziti na vse njenega početja. Tako so dognali, da je v zvezi s socialisti begunči in da je on odgovoren za razpečane letake. Bil je aretiran in iz Berlina poročajo, da izgubi najbržje glavo. V tako smrt je bil obsojen tudi bivši komunistični poslanec Albert Keiser.

V Essenu je bil radi prepovedani letakov aretiranih 45 delavcev. Vsi ti brutalni načini dokazujojo, da nemška vlada kljub terorju, ki ga izvaja na vse straneh, opozicije ne more uničiti.

UGONABLJANJE TREH LJUDSTEV V KORIST "ODVIŠNIH" ITALIJANOV

Jugoslovani in tirolski Nemci pod Italijo poslani v Etiopijo na najnevarnejša mesta

P RIMORSKI Slovenci in Hrvati ter tirolski Nemci so bili med prvimi, ki jih je pričelo vrhovno poveljstvo v Rimu poslati v italijanski koloniji Somalijo in Eritrejo, da pripravijo pot za invazijo v Etiopijo. Poslani so bili na delo v najbolj neugodno klimo, pod najtežjimi okolčinami, ko pa so se pričele sovražnosti, so jih poslali v prve vrste pred puške Etiopcev.

Italija se namreč pritožuje, da ima preveč "človeškega" materiala, zato potrebuje "več prostora na soncu". Na drugi strani je porodna kontrola v nji strogo zabranjena. Mussolini in cerkev delujejo skupno v propagandi za čimveč rojstev "v čast ponos Italije ter v slavo cerkve". Kar Mussolini pri tem v resnicu hoče, je več Italijanov za njegovo armado. Italija je za preživljanje toliknega števila prebivalstva res premajhna. Natrpana je z ljudmi do skrajnosti, toda Mussolini in cerkev še nista zadovoljna in jih hočeta še več — v "ekspanziji" Italije si bodo že našli prostor!

Italijanski vrhovni svet — kar pomeni diktatorja Mussolinija, je preudaril vse strani, ko je planiral sedanjno vojno. V poitaljančevanju narodnostnih manjin ima fašizem v Italiji malo sreče. Torej je treba domačine na kak način uničiti, pripraviti jih ob kmetiji s "sankcijami" fašistične sorte, njihove sinove pa poslati na delo v afriške tropične pustinje, da tam pomori, ostale pa na fronto v take kraje, kjer bodo uničeni najbolj izpostavljeni. Sličnih strategij se je posluževala že marsikatera vlada. In če jim je to preračunano uničevanje nezaželenih kdo očital, so propagandisti prizadete vlade odgovarjali, da je vendar vojna, v kateri je naravno, da so vojaki izpostavljeni ognju.

Jugoslovani pod Italijo imajo z zunanjim svetom slabe zvezne. Hrvati in Slovenci v Jugoslaviji so politično večinoma pod klerikalnim vodstvom. Ljubljanski "Slovenec" agitira neposredno proti sankcijam — znamenje prijateljstva do Italije. Par njegovih člankov je ponatisnil za svoje editoriale tudi Ameriški Slovenec. Naravno, da v takih okolčinah nimajo Slovenci in Hrvati pod Italijo nikogar, ki se bi zavzel začeti. Njihovi protestov nihče ne čuje.

Nemci v tistem delu Tirolske, ki ga je vzela Italija, so fasičnemu režimu istotno v napotje. Toda vrhovno poveljstvo je ravnalo z njimi pri mobilizirjanju za vojno proti Etiopiji veliko bolj obzirno, kakor s Slovenci in Hrvati. Pošljalo jih je na manj nevarna dela in na fronto proporčno v manjši meri, kakor Jugoslovane. Toda klub temu boljšemu upoštevanju so vrgli v svet poročilo, da hoče Italija s pomočjo vojne uničiti čimveč tirolskih Nemcev, da napravijo prostor italijanskemu naseljevanju. Propaganda, ki so jo Nemci vsled tega spravili v svet, da odbila marsikoga, ki je drugače italijansko invazijo odobral, če, čemu si ne bi vzeli zemljo v Afriki ljudje, ki jo znajo izrabiti!

Kakor Jugoslovane in Nemce, trebi Italija s pomočjo vojne v Afriki tudi domačine iz svojih dveh kolonij, katere je poslala v Etiopijo v prvič linijah pod vodstvom italijanskih častnikov. V dosedanjih spopadih je padlo največ italijanskih Somalijcev in podprtih Etiopcev, na drugem mestu pa Jugoslovjanov in Nemcev.

Naravno, da so žrtve na etiopski strani vsled slabše vojne tehnik in primitivne oborožitve veliko večje.

Tako Italija trebi Etiopce, domačine iz svojih kolonij, Jugoslovane in Nemce, da napravi prostor Italianom, ki preže po njihovi zemlji.

SANKCIJE PROTI ITALIJI — NJIH VZROKI IN UČINKI

Ali bodo sankcije društva narodov proti Italiji dosegle namen — in končno, kakšen namen? Društvo narodov je na vzpodbudo Anglie proglašilo Italijo za napadalko, nato je v soglasju s svojimi pravili odredilo sankcije. Po domačem pomenjujo bojkot. Države, ki so se izrekle za sankcije, so se s tem obvezale, da Italiji ne bodo prodajale ničesar, kar ji bi pomagalo v njeni vojni. in da ne bodo ničesar kupovale od nje.

Vse tri delavske internacionale — socialistična, komunistična in mednarodna zveza strokovnih unij — dalje sodelujejo pri sankcijah — razen malih delavskih strank. Ameriška socialistična stranka in manjšine v drugih so proti njim. Toda ogromna večina organizirane delavstva je zanje.

Dnevnik Milwaukee Leader je priobčil o tem spornem vprašanju članek, v katerem urednik pojasnjuje, čemu je evropsko delavstvo za sankcije in zakaj so manjšinske skupine nasprotnje. Pisan je zelo objektivno. Mi ga prisnimo v ponatisu na 6. strani v tej številki.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTISCHE ZVEZE.

NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrst. leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do pondeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc.
Established 1906.Editor..... Frank Zaitz.
Business Manager..... Charles Pogorelec.
Assistant Business Manager..... John Rak Jr.

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.

Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

3639 WEST 26TH STREET CHICAGO, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864.

Nekdo je kriv krize — torej žide!

Nemčija ni edina, kjer je kriva za vse zlo vržena na žide. Četudi niso nikjer na svetu toliko zatirani, izpostavljeni žalitvam v provocirani, kakor v fašistični Nemčiji, je protizgodovski val šril tudi v mnogo druge dežele.

Na Ogrskem, na Poljskem, v Avstriji itd. so se prošle tedne dogodile demonstracije proti njim — najbolj pa se je ta bolezni oprijela študentov. Pred seboj vidijo ljudi boj za obstanek, težak lov za službe — halo — izključimo žide, kakor je storil Hitler!

V vseh časih si je ljudstvo v krizah dobilo nekoga, da mu je napriložilo krivo. Že dolga stoletja so ta nekdo židi. Križali so Krista, molili so zlato tele, darovali so kri nedolžnih otrok, po poklicu pa so oderuhli — in tako se razlega po ulicah krik množič — "doli z židi!"

Nemčija je pomedla z njimi. Ampak kriza je ostala in se celo povečala, kajti židje niso kriza, niti ne vzrok krize, pač pa je nje vzrok sistem.

Atentator, ki ubije kralja, ne odpravi monarhije. Delavec, ki zakolje bossa, ne odpravi priganjačev, kajti takoj stopi na mesto prejšnjega nov bossa, ponavadi še slabši, kakor je bil prejšnji. Izključitev židov iz vseh služb v Nemčiji ni odpravila kapitalizma, ne krize, kajti njihova mesta so prevzeli drugi, večinoma še bolj sebični, in vrhu tega veliko manj sposobni ljudje. Položaj v tretjem rajhu je radi tega toliko slabši

Kdor se hoče boriti za izboljšanje razmer, mora s pravljati vzroke, radi katerih imamo socialne nadnoge. Vzrok pa je gospodarski sistem. Gonja proti židom ni pot v boljše razmere, kajti delavec nič ne pridobi, ako ga namesto židovskega izkorisča krščanski kapitalist. Pridobil bi le, če odpravi kapitalizem, ali ako si more izvojevati vsaj koncesije od kapitalizma.

Mussolini podjarmil katoliško cerkev

Kardinalom, nadškofom in škofom, ki so odobrili Mussolinijev vojno za osvojitev Etiopije, se je dne 18. novembra pridružil s pastirskim pismom tudi nadškof Tommaso Valeri v Brindisu (v Italiji).

Napadel je sankcije in apelira na Italijane, da naj molijo za premierja Mussolinija in za uspeh njegovega dela. V propagandi za duceja in fašizem je bil celo bolj odkrit kot kardinal Schuster v milanski katedrali 28. oktobra, nadškof Joan Becker 8. novembra v Porto Alegre v Braziliji, jezuitska revija Civiltà Cattolica v svoji novembarski številki, ali papež v svoji pridigi dne 7. septembra pred veterani svetovne vojne.

Nadškof Tommaso Valeri smatra Mussolinijev fašizem za največje "civilizacijsko gibanje sedanje dobe". Kdor podpira sankcije, pomaga po nadškofovem mnenju sili, katera peha svet v brezverstvo, v boljševizem in druge pregrehe.

Eminenca Tommaso graja v pastirskem pismu posebno Anglijo — očita ji sebičnost in grabeštvo — natančno take lastnosti, kot jih ima Mussolini — ampak zanj naj Italijani molijo, Anglijo pa naj kolnejo, da bo čimprej pogubljena.

"Čemu sploh pomagati barbarskim Etiopcem?" vprašuje on. "Posedujejo štirikrat tako veliko deželo kot je Italija — na nji ne živi niti 10 milijonov ljudi, a mi pa potrebujemo prostor!"

Z nadškofom Tommasom se je takoj oglasil monsignor Gabriele Vettori, nadškof v Pisi. "Sankcije proti Italiji obsojam iz dna svoje duše," je dejal. V protest proti njim je oznanil, da bo hodil peš na delo (v nadškofsko pisarno). Star je 66 let. In res je parkrat pustil limozino v garaži, časnikarski fotografi pa so hiteli snemati slike, kako se stari gospod nadškof žuri peš na delo, da prihrani nekaj gasolina v prid italijanske armade v Etiopiji.

Vsi ti visoki gospodje so odobrili Mussolinijev klanje v Afriki iz prepričanja.

Zan je navdušuje ogromna večina italijanskih duhovnikov. Kdorkoli izmed Italijanov klanju v Etiopiji nasprotuje, je "izdajalec", umazana pega na snežno belem listu Italije.

Ameriški dnevnički z dne 23. novembra poročajo, da so vladni krogi potipali tudi papeža — češ, povej odločno, kje si. Toda je močal. Kajti če bi vojno odobril, bi storil katoliški cerkev v inozemstvu veliko kvara. Če pa bi podal izjavvo proti Mussolinijevi vojni, bi si pokvaril svoj položaj v Italiji. Zato je papež nekoliko tu in nekoliko tam. Toda duhovniki v Italiji so vsi uposleni v propagandi za vojno. Državna cerkev sploh ne more biti drugačna, kakor vladna, in orodje vlade.

Noblova mirovna nagrada

Odbor, ki določa, komu gre iz Nobelovega fonda priznanje in nagrada za to ali ono zaslugo, je zaključil, da mirovne nagrade letos nihče ne zasluži.

Mnogi so mu priporočali, da se naj spomni etiopskega vladarja Haile Selassia, češ, da se je ves čas do italijanskega vpada, zadržal tako očividno v prid mirnih odnošajev, da bi zaslužil nagrado. Ampak odbor v Oslu na Norvežkem je menil drugačno in pravično ugotovil, da je najboljše, če vsota ostane v blagajni.

Veliko lažje bi bilo podeliti nagrade, ako bi bilo treba odločati, kdo je najsprednejši provokator in kdo izmed militarnih najbolj zasluži priznanje. To bi imela Noblova komisija zamer!

Zdaj je pa stvar čisto enostavna. Miru ni in nihče se ne pripravlja nanj.

ITALIJANI "CIVILIZIRAO" ETIOPIJO

Nekdo je kriv krize — torej žide! Nemčija ni edina, kjer je kriva za vse zlo vržena na žide. Četudi niso nikjer na svetu toliko zatirani, izpostavljeni žalitvam v provocirani, kakor v fašistični Nemčiji, je protizgodovski val šril tudi v mnogo druge dežele. Na slki so italijanski streliči, ki ličijo razkrnjene Etiopice, potem, ko so jih razgnali vojaški letalci in strelnice iz oklopnih avtom. To je "civilizacijsko" klanje, kajti Etiopice so se barbari in znajo ubijati samo na starodavne načine. V vojni z moderne oboroženimi Mussolinijevimi mesarji so kakor pritlikavec proti velikav. Zato jih bo Italija osvobodila teh starib rasad in jih izručila prvega kričanstva in pa učinkovite tehniki v klanju na debelo. Pometai ljudje takih metod ne odobravajo, ampak vse ljudje niso pametni.

ivan Toplikar:

FRIDERIK ENGELS

(Nadaljevanje)

6. V zadušljivem ozračju nemških razmer

Iz Pariza je vodila Engelsa pot domov v Barmen. Pravkar sklenjeno prijateljstvo z Marxom in zadušljivo ozračje v Nemčiji in v domači hiši — vse to je vleklo Engelsa v širni svet, kjer so se pripravljali veliki dogodki, toda neka srčna zadeva ga je za daljša časa zadrla doma.

Najnaprednejša nemška buržuazija je bila porenska buržuazija, ki je bolj in bolj občutila, da fevdalnih okovov ne bo mogla več dolgo prenašati, če ni marala žrtvovati svojih bitnih razrednih korist. V svojo borbo za napredek je skušala vpreči tudi proletariat, ki je predstavljal njenega naravnega zaveznika v boju proti fevdalizmu; prav zato pa je bil tako lakotne vstaje šlezijskih tkalcev zbulidle splošno zanimanje za socialna vprašanja. Je začel Engels v sosednjem Eberfeldu prirediti o njem diskusijske večere. Na te diskusijske večere — bili so samo trije, ker jih je oblast nato prepovedala — so prihajali načelniki, trgovci, prisa je celo denarna aristokracija, ni pa bilo — delavcev. Engels jih je priredit iz notranjega nagona, ker mu je bolj prijal govoriti živim ljudem kakor pa pisati abstraktni publik; veselila ga je vez od človeka do človeka. Na teh večerih, ki jih smemo smatrati za prve socialistične shode v Nemčiji, je skušal dokazati neizogibnost socializma, obenem pa je podal na njih svoj socialistični ideal, ki je globoko človečanski in ki ga je vedel pri vsem njegovem delu do smrti. Socializem pomenja

zanj tako življenje, ki v njem lahko vsak svojo naravo razvije, ki v njem lahko vsak živi s svojim bližnjim v človeškem razmerju in se mu ni treba nikoli batiti materielnega propada. V menu tega človečanskega idealja je zahteval Engels borbe in žrtve in ne morda v menu kakega romantičnega osebnega izivljanja, ali pa morda iz golega maščevanja za osebno krivico. Pravi borec za socializem more namreč postati smo osebno čist in človečanski človek, ki pa se mora ravnat po znanstvenih metodah boja.

V domači hiši se je Engels zavedel globokega prepada, ki ga je ločil od njegovih konzervativnih staršev, zlasti pa od očeta, v katerem je odkril "buržujski fanatizem". Ljubzen do matere pa je ohranil do konca in samo radi nje se ni prepiral iz očetom in tudi ni sodeloval v listih, dokler je bil doma. Ko mu pa žilica le ni dala mīru in je priredil diskusjske večere, tedaj je nastal doma pravcati pekel. Ker se je jela za Engelsa zanimati že tudi policija, ni mel oče niti protitemu, da je odsel sin preko belgijske meje; oče si je namreč na vsak način hotel prihraniti sramoto, da bi mu sina aretirali v njegovi hiši.

(Dalej prihodnjič.)

KONFERENCA JSZ V WAUKEGANU

(Ta dopis je zakasnil radi pomanjkanja priprave v prejšnji številki.)

V nedeljo 10. nov. se je v Waukeganu, Ill., vršila konferenca klubov JSZ in društev Prosvetne matic za severni Illinois in Wisconsin. Zastopanih je bilo 13 podprtih društev, 6 socialističnih klubov, 4 kulturne organizacije, 1 federacija SNPJ ter mladinski oddelki klubov št. 1 in Chicaga. Vseh zastopnikov je bilo 21. Kluba št. 16 in 224 iz Chicaga nista poslala zastopnikov, dasi so bili prijavljeni.

Radi takih razmer ni zaenkrat Engelsu preostalo drugo kakor pisateljsko delo. Iz Anglije je prinesel s sabo ogromno gradivo o razmerah med angleškim proletariatom; to gradivo je začel sedaj oblikovati v svoje prvo znamenito delo "Počivališča delovnega razreda v Angliji" (izšlo 1845). Delo je spisal Engels z namenom, da bi nemško javnost seznanil z angleškimi razmerami. Omembu je, da Angleži sami dolejše niso imeli knjige, ki bi tako izčrpno opisovala razmere, ki je v njih živel, je reagiral šele z ropi in poboji; v takih razmerah je Engels zmanjšal poizkušal, da bi se mu približil. L. 1844. zaznamenjuje, da je tako lakotne vstaje šlezijskih tkalcev, ki so obrnile pozornost meščanskih časnikov na socialno vprašanje. V Nemčiji imamo v tej dobi tudi že nekaj prisostev francoskega socializma, ki so se imenovali komunisti; tudi z njimi je skušal Engels navezati stike, a je moral kmalu spoznati, da je vsako sodelovanje z njimi nemogoče.

Radi takih razmer ni zaenkrat Engelsu preostalo drugo kakor pisateljsko delo. Iz Anglije je prinesel s sabo ogromno gradivo o razmerah med angleškim proletariatom; to gradivo je začel sedaj oblikovati v svoje prvo znamenito delo "Počivališča delovnega razreda v Angliji" (izšlo 1845). Delo je spisal Engels z namenom, da bi nemško javnost seznanil z angleškimi razmerami. Omembu je, da Angleži sami dolejše niso imeli knjige, ki bi tako izčrpno opisovala razmere, ki je v njih živel, je reagiral šele z ropi in poboji; v takih razmerah je Engels zmanjšal poizkušal, da bi se mu približil. L. 1844. zaznamenjuje, da je tako lakotne vstaje šlezijskih tkalcev, ki so obrnile pozornost meščanskih časnikov na socialno vprašanje. V Nemčiji imamo v tej dobi tudi že nekaj prisostev francoskega socializma, ki so se imenovali komunisti; tudi z njimi je skušal Engels navezati stike, a je moral kmalu spoznati, da je vsako sodelovanje z njimi nemogoče.

Radi takih razmer ni zaenkrat Engelsu preostalo drugo kakor pisateljsko delo. Iz Anglije je prinesel s sabo ogromno gradivo o razmerah med angleškim proletariatom; to gradivo je začel sedaj oblikovati v svoje prvo znamenito delo "Počivališča delovnega razreda v Angliji" (izšlo 1845). Delo je spisal Engels z namenom, da bi nemško javnost seznanil z angleškimi razmerami. Omembu je, da Angleži sami dolejše niso imeli knjige, ki bi tako izčrpno opisovala razmere, ki je v njih živel, je reagiral šele z ropi in poboji; v takih razmerah je Engels zmanjšal poizkušal, da bi se mu približil. L. 1844. zaznamenjuje, da je tako lakotne vstaje šlezijskih tkalcev, ki so obrnile pozornost meščanskih časnikov na socialno vprašanje. V Nemčiji imamo v tej dobi tudi že nekaj prisostev francoskega socializma, ki so se imenovali komunisti; tudi z njimi je skušal Engels navezati stike, a je moral kmalu spoznati, da je vsako sodelovanje z njimi nemogoče.

Radi takih razmer ni zaenkrat Engelsu preostalo drugo kakor pisateljsko delo. Iz Anglije je prinesel s sabo ogromno gradivo o razmerah med angleškim proletariatom; to gradivo je začel sedaj oblikovati v svoje prvo znamenito delo "Počivališča delovnega razreda v Angliji" (izšlo 1845). Delo je spisal Engels z namenom, da bi nemško javnost seznanil z angleškimi razmerami. Omembu je, da Angleži sami dolejše niso imeli knjige, ki bi tako izčrpno opisovala razmere, ki je v njih živel, je reagiral šele z ropi in poboji; v takih razmerah je Engels zmanjšal poizkušal, da bi se mu približil. L. 1844. zaznamenjuje, da je tako lakotne vstaje šlezijskih tkalcev, ki so obrnile pozornost meščanskih časnikov na socialno vprašanje. V Nemčiji imamo v tej dobi tudi že nekaj prisostev francoskega socializma, ki so se imenovali komunisti; tudi z njimi je skušal Engels navezati stike, a je moral kmalu spoznati, da je vsako sodelovanje z njimi nemogoče.

Radi takih razmer ni zaenkrat Engelsu preostalo drugo kakor pisateljsko delo. Iz Anglije je prinesel s sabo ogromno gradivo o razmerah med angleškim proletariatom; to gradivo je začel sedaj oblikovati v svoje prvo znamenito delo "Počivališča delovnega razreda v Angliji" (izšlo 1845). Delo je spisal Engels z namenom, da bi nemško javnost seznanil z angleškimi razmerami. Omembu je, da Angleži sami dolejše niso imeli knjige, ki bi tako izčrpno opisovala razmere, ki je v njih živel, je reagiral šele z ropi in poboji; v takih razmerah je Engels zmanjšal poizkušal, da bi se mu približil. L. 1844. zaznamenjuje, da je tako lakotne vstaje šlezijskih tkalcev, ki so obrnile pozornost meščanskih časnikov na socialno vprašanje. V Nemčiji imamo v tej dobi tudi že nekaj prisostev francoskega socializma, ki so se imenovali komunisti; tudi z njimi je skušal Engels navezati stike, a je moral kmalu spoznati, da je vsako sodelovanje z njimi nemogoče.

Radi takih razmer ni zaenkrat Engelsu preostalo drugo kakor pisateljsko delo. Iz Anglije je prinesel s sabo ogromno gradivo o razmerah med angleškim proletariatom; to gradivo je začel sedaj oblikovati v svoje prvo znamenito delo "Počivališča delovnega razreda v Angliji" (izšlo 1845). Delo je spisal Engels z namenom, da bi nemško javnost seznanil z angleškimi razmerami. Omembu je, da Angleži sami dolejše niso imeli knjige, ki bi tako izčrpno opisovala razmere, ki je v njih živel, je

"SAVIN" KONCERT V NEDELJO 24. NOVEMBRA ZELO DOBRO USPEL

Chicago, Ill. — S svojo prideljivo v nedeljo 24. nov. v dvorani SNPJ so "Savani" lahko spet zadovoljni. Dvorana je na polna in moralni uspeh dober; nedvomno istotako tudi gmotni.

Spored je otvoril predsednik zborna Frank Alesh s kratkim uvođnim govorom o delu in namenih "Save".

V prvem delu je "Save" zapele "Socialistično koračnico" (M. Rogel-K. Braun), "Slavo delavstvu" (Iv. pl. Zajec), "Rožmarin" (I. Ocvirk), "Na vasi fantje pojejo", "Naše gore" (H. Sattner) in "Vrbško jezero" (Koschat). Najboljši vtis je napravil s slednjem, kateri je dal tudi največ živahnosti.

Frances in Christine Prelesnik sta zapeli v duetu "Dirjo rožico" in "Sem pevec", Anna Miško in Anton Medved pa "Prvi poljub", "Čez gore" (Schubert) in "Ljubav le enkrat živi".

Vse te točke so bile sprejetе prisreno, posebno dvospesv slednjih dveh in pa kot že omenjeno, skladba "Vrbško jezero".

Zborovodja "Save" je Jakob Muha, kateremu spada velik del priznanja za napredok tege zborna, istotako pianistki "Save" Mary Muha.

Milwaukeeški pevski zbor "Naprej" je zapel pod vodstvom Frank Mikeka "Nazaj v planinski raj" in "Zapuščen". Prišli so na koncert v posebnem avtobusu in ostali v dvorani tudi po sprednu do 11. ure. Tako so "Save" sodružno vrnili njeni gostovanje nedeljo prej na "Naprevjem" slavju 25. letnice. Občinstvo je njihov nastop živahnno pozdravilo.

V drugem delu je bil vprizoren izčerpek iz igre "Čevljars-

baron". V originalu ima tri dejanja, v treh različnih prostorih. Zadostuje sama na sebi, s par dodatnimi točkami, za celoten spored ene prireditve. Vsled tega je bila v tem slučaju skrajšana, kakor pojasnil knjižica, v kateri je bil tiskan program. Izčerpek igre je priredil za "Save" (kakor pove isti vir) Jacob Muha, režijo pa je vodil Andrew Miško.

Uvodni prizor igre, s pesmijo "Čevljarska", je bil prav dobro posrečen. Vloge so imeli, Mary Udovich, Anton Andres, Christine Prelesnik, Anton Gardeš, Vera P. Levec, Anna Miško, John Hujan, Ernestine Jugg, Anton Medved, Joseph Turpin in Frank Udovich. Ljudem so dali obilo prilike za smeh — kar je te igre glavni namen — in smeha je bilo obilo.

Med dejanjem je govoril Joško Oven o sovjetski Rusiji — o dobi pred prevratom, večični ruske literature še pod carizmom, in o kolosalnem kralku, ki ga je izvršila nova, revolucionarna Rusija.

Zvezcer se je vršila plesna zavava v obeh dvoranah. V gorini je igral J. Kochevarjev orkester in v spodnji John Plut.

Poleg Milwaukeev so bili

na tem koncertu gostje tudi iz drugih krajev: Walter Lazar s soprogo iz Cleveland, Joe Brinocar iz Springfielda, V. Jereb s soprogo iz Waukegan, Ann Maušar iz La Salla, Otto Dernuli s soprogo iz West Chicago in nedvomno več drugih.

Milwaukeev so si popoldne — pred pričetkom koncerta, ogledali tudi naše novo poslopje, Slovenski delavski center. Občinstvo je njihov nastop živahnno pozdravilo.

V drugem delu je bil vprizoren izčerpek iz igre "Čevljars-

baron". V originalu ima tri dejanja, v treh različnih prostorih. Zadostuje sama na sebi, s par dodatnimi točkami, za celoten spored ene prireditve. Vsled tega je bila v tem slučaju skrajšana, kakor pojasnil knjižica, v kateri je bil tiskan program. Izčerpek igre je priredil za "Save" (kakor pove isti vir) Jacob Muha, režijo pa je vodil Andrew Miško.

Uvodni prizor igre, s pesmijo "Čevljarska", je bil prav dobro posrečen. Vloge so imeli, Mary Udovich, Anton Andres, Christine Prelesnik, Anton Gardeš, Vera P. Levec, Anna Miško, John Hujan, Ernestine Jugg, Anton Medved, Joseph Turpin in Frank Udovich. Ljudem so dali obilo prilike za smeh — kar je te igre glavni namen — in smeha je bilo obilo.

Med dejanjem je govoril Joško Oven o sovjetski Rusiji — o dobi pred prevratom, večični ruske literature še pod carizmom, in o kolosalnem kralku, ki ga je izvršila nova, revolucionarna Rusija.

Zvezcer se je vršila plesna zavava v obeh dvoranah. V gorini je igral J. Kochevarjev orkester in v spodnji John Plut.

Poleg Milwaukeev so bili

na tem koncertu gostje tudi iz drugih krajev: Walter Lazar s soprogo iz Cleveland, Joe Brinocar iz Springfielda, V. Jereb s soprogo iz Waukegan, Ann Maušar iz La Salla, Otto Dernuli s soprogo iz West Chicago in nedvomno več drugih.

Milwaukeev so si popoldne — pred pričetkom koncerta, ogledali tudi naše novo poslopje, Slovenski delavski center.

Občinstvo je njihov nastop živahnno pozdravilo.

V drugem delu je bil vprizoren izčerpek iz igre "Čevljars-

Uspeh "Rdečih rož" v Johnstownu

Johnstown, Pa. — V soboto 16. t. m. je žensko društvo Nataša sloga št. 600 SNPJ uprizoriло slovito socialno drama "Rdeče rože" na održi SDD na Močhamu z velikim uspehom. Ta drama je bila že mnogokrat opisana v našem delavskem časopisu. Spisal jo je Jože Moščič, in lahko je ponosen na svoje delo! V njenih dejanjih, ki se lepo razvijajo pred gledale, se zreali živa slika sedanjih bojov med delom in kapitalom, je sodobna slika sedanjih bednih razmer in težav, proti katerim se morajo delavci boriti, proti svojim izkorisitevam, ki so stebri kapitalističnega sistema.

V drami "Rdeče rože" ne manjka ničesar. Njeni prizori so istiniti, podčudljivi in globočno zamišljeni. Le škoda, da nismo organizirani tako, da se bi ta drama uprizorila v sleherni slovenski naselbini. Ker je drama dolga in dokaj težka, vzame igralce precej časa, da naštudirajo svoje vloge. Njihovo plačilo je le v tem, če je na dan uprizoritve dvorana polna občinstva — to jim je v popolnem zadovoljstvu. Zato bi bilo treba na kakšen način urediti, da se bi ta drama ponovila kjerkoli je to mogoče. Namreč tako, da bi naselbine povabile tisti dramski zbor, ki je to drama že uprizoril, da jo ponoviti tudi v njihovi naselbini. To se je v dobršni meri zgredilo v Chicagu. Dramski odsek kluba št. 1 JSZ je to velezanimivo drama ponovil že štirikrat. Najprej jo je uprizoril v Chicagu, potem v La Sallu in Waukeganu, na 17. nov. pa v Milwaukeeju, in povsod z velikim uspehom.

Moralen uspeh uprizoritve te drame, kakor drugod, kjer je bila uprizorjena, je bil tudi pri nas zelo dober. Vtis gotovih prizorov bo gotovo mnogim ostal v trajnem spominu. Udeležba je bila velika. Zlasti iz bližnjih in oddaljenih naselbin je prislo mnogo občinstva. Vsi prostori SDD so bili zasedeni. Da, celo zmanjkalo je sedežev in mnogi so morali stati v ozadju dvorane in ob straneh. Kljub veliki udeležbi se je vzdral red in mir nenavadno dobro. To je hvalevredno in tudi neobhodno potrebno posebno pri uprizoritvah takih dram.

Program se je pričel točno

z živom in sedaj pustem mestu še pa smo jo ubrali naravnost preko senežeti, nujiv in žitnih polj, neglede na škodo, ki smo jo storili s svojim pohodom. Kajti mudilo se nam je, "če smo se hoteli zabaviti in se na to vrniti do določenega časa. Ta direktna črta je vzela nekaj nad eno uro časa. Kmetje so nas z zgrajanjem opazovali, ko smo tebi nič meni nih lomastili po prosu, pšenici in njivah — ampak mar ni rečeno v nepisani postavi, da je vojakom vse dovoljeno, kar jimi ni posebej prepovedano?

Brezje so prijazen kraj. Naša prva pot je bila v gostilno. Birt je bil vlijeden — nadejal se je kšefta. Takoj je nekje iztaknil harmoniko — "zna kdo izmed vas igrači, fantje," je vpraševal. In res, tudi mužkont je bil med nami. Pili smo in plesali — vojaki, romarji in romarice, ki so se nabrali v našo družbo.

Takrat že nisem bil več venen. Nekaj predavanj, v katerih sem se naučil, da je oboževanje soh leza, kamna, kovin ali iz kakršnihkoli snovnic drugega — kakor malikovalstvo, so se mi vtišni v razum in izprevidel sem, da je češčenje podob res prav takšno, kakor starodavno malikovalstvo ob zlatem teletu.

S tovarišem sva šla i v cerkev, opazovati romarje. Bili so ravno v procesiji okrog Marijinega oltarja. Pridružila sva je. Večinoma so sliki po kolenih, midva stope, kajti za vijke se ne spodobi, da se bi plazili. Tako so nas učili. Sicer pa smatrali tudi nepobaržni romarji vijke za zelo "nemoralne", skoz in skoz pokvarjene ljudi.

Opozval sem za oltarjem berglje, ki so jih pustili uslušani romarji, in pa puščico, v katero so romarji ob svojem plazjenju spuščali novice v prid cerkev in franciškanov.

Tam nekje je bila tudi knjiga za vpisvanje romarjev.

Prijela me je "zlephtona", pa so ravnali z nami jako surovo. Tepli in Šikanirali so "regrute" kolikor so fantje na višjih šaržah največ mogli. Šikanam ni bilo meja. Novinci v armadi smo žeeli vojno, da bi iz maščevanja postrelili naše mučitelje oficirje — na "sovražnike" zunaj pa niti mislimo. Bili so pač znötaj naše armade.

Ko sem bil pozvan v vojake — kako dobro se spominjam — so ravnali z nami jako surovo.

Tepli in Šikanirali so "regrute" kolikor so fantje na višjih šaržah največ mogli. Šikanam ni bilo meja. Novinci v armadi smo žeeli vojno, da bi iz maščevanja postrelili naše mučitelje oficirje — na "sovražnike" zunaj pa niti mislimo. Bili so pač znötaj naše armade.

Ko sem bil pozvan v vojake — kako dobro se spominjam — so ravnali z nami jako surovo.

Tepli in Šikanirali so "regrute" kolikor so fantje na višjih šaržah največ mogli. Šikanam ni bilo meja. Novinci v armadi smo žeeli vojno, da bi iz maščevanja postrelili naše mučitelje oficirje — na "sovražnike" zunaj pa niti mislimo. Bili so pač znötaj naše armade.

Ko sem bil pozvan v vojake — kako dobro se spominjam — so ravnali z nami jako surovo.

Tepli in Šikanirali so "regrute" kolikor so fantje na višjih šaržah največ mogli. Šikanam ni bilo meja. Novinci v armadi smo žeeli vojno, da bi iz maščevanja postrelili naše mučitelje oficirje — na "sovražnike" zunaj pa niti mislimo. Bili so pač znötaj naše armade.

Ko sem bil pozvan v vojake — kako dobro se spominjam — so ravnali z nami jako surovo.

Tepli in Šikanirali so "regrute" kolikor so fantje na višjih šaržah največ mogli. Šikanam ni bilo meja. Novinci v armadi smo žeeli vojno, da bi iz maščevanja postrelili naše mučitelje oficirje — na "sovražnike" zunaj pa niti mislimo. Bili so pač znötaj naše armade.

Ko sem bil pozvan v vojake — kako dobro se spominjam — so ravnali z nami jako surovo.

Tepli in Šikanirali so "regrute" kolikor so fantje na višjih šaržah največ mogli. Šikanam ni bilo meja. Novinci v armadi smo žeeli vojno, da bi iz maščevanja postrelili naše mučitelje oficirje — na "sovražnike" zunaj pa niti mislimo. Bili so pač znötaj naše armade.

Ko sem bil pozvan v vojake — kako dobro se spominjam — so ravnali z nami jako surovo.

Tepli in Šikanirali so "regrute" kolikor so fantje na višjih šaržah največ mogli. Šikanam ni bilo meja. Novinci v armadi smo žeeli vojno, da bi iz maščevanja postrelili naše mučitelje oficirje — na "sovražnike" zunaj pa niti mislimo. Bili so pač znötaj naše armade.

Ko sem bil pozvan v vojake — kako dobro se spominjam — so ravnali z nami jako surovo.

Tepli in Šikanirali so "regrute" kolikor so fantje na višjih šaržah največ mogli. Šikanam ni bilo meja. Novinci v armadi smo žeeli vojno, da bi iz maščevanja postrelili naše mučitelje oficirje — na "sovražnike" zunaj pa niti mislimo. Bili so pač znötaj naše armade.

Ko sem bil pozvan v vojake — kako dobro se spominjam — so ravnali z nami jako surovo.

Tepli in Šikanirali so "regrute" kolikor so fantje na višjih šaržah največ mogli. Šikanam ni bilo meja. Novinci v armadi smo žeeli vojno, da bi iz maščevanja postrelili naše mučitelje oficirje — na "sovražnike" zunaj pa niti mislimo. Bili so pač znötaj naše armade.

Ko sem bil pozvan v vojake — kako dobro se spominjam — so ravnali z nami jako surovo.

Tepli in Šikanirali so "regrute" kolikor so fantje na višjih šaržah največ mogli. Šikanam ni bilo meja. Novinci v armadi smo žeeli vojno, da bi iz maščevanja postrelili naše mučitelje oficirje — na "sovražnike" zunaj pa niti mislimo. Bili so pač znötaj naše armade.

Ko sem bil pozvan v vojake — kako dobro se spominjam — so ravnali z nami jako surovo.

Tepli in Šikanirali so "regrute" kolikor so fantje na višjih šaržah največ mogli. Šikanam ni bilo meja. Novinci v armadi smo žeeli vojno, da bi iz maščevanja postrelili naše mučitelje oficirje — na "sovražnike" zunaj pa niti mislimo. Bili so pač znötaj naše armade.

Ko sem bil pozvan v vojake — kako dobro se spominjam — so ravnali z nami jako surovo.

Tepli in Šikanirali so "regrute" kolikor so fantje na višjih šaržah največ mogli. Šikanam ni bilo meja. Novinci v armadi smo žeeli vojno, da bi iz maščevanja postrelili naše mučitelje oficirje — na "sovražnike" zunaj pa niti mislimo. Bili so pač znötaj naše armade.

Ko sem bil pozvan v vojake — kako dobro se spominjam — so ravnali z nami jako surovo.

Tepli in Šikanirali so "regrute" kolikor so fantje na višjih šaržah največ mogli. Šikanam ni bilo meja. Novinci v armadi smo žeeli vojno, da bi iz maščevanja postrelili naše mučitelje oficirje — na "sovražnike" zunaj pa niti mislimo. Bili so pač znötaj naše armade.

Ko sem bil pozvan v vojake — kako dobro se spominjam — so ravnali z nami jako surovo.

Tepli in Šikanirali so "regrute" kolikor so fantje na višjih šaržah največ mogli. Šikanam ni bilo meja. Novinci v armadi smo žeeli vojno, da bi iz maščevanja postrelili naše mučitelje oficirje — na "sovražnike" zunaj pa niti mislimo. Bili so pač znötaj naše armade.

Ko sem bil pozvan v vojake — kako dobro se spominjam — so ravnali z nami jako surovo.

Tepli in Šikanirali so "regrute" kolikor so fantje na višjih šaržah največ mogli. Šikanam ni bilo meja. Novinci v armadi smo žeeli vojno, da bi iz maščevanja postrelili naše mučitelje oficirje — na "sovražnike" zunaj pa niti mislimo. Bili so pač znötaj naše armade.

Ko sem bil pozvan v vojake — kako dobro se spominjam — so ravnali z nami jako surovo.

Tepli in Šikanirali so "regrute" kolikor so fantje na višjih šaržah največ mogli. Šikanam ni bilo meja. Novinci v armadi smo žeeli vojno, da bi iz maščevanja postrelili naše mučitelje oficirje — na "sovražnike" zunaj pa niti mislimo. Bili so pač znötaj naše armade.

Ko sem bil pozvan v vojake — kako dobro se spominjam — so ravnali z nami jako surovo.

Tepli in Šikanirali so "regrute" kolikor so fantje na višjih šaržah največ mogli. Šikanam ni bilo meja. Novinci v armadi smo žeeli vojno, da bi iz maš

SANCTIONS AGAINST ITALY

The League of Nations sanctions against Italy have begun November 18. Fifty-two nations are involved. Of these, 36 have agreed unconditionally to the sanctions, while 16 have agreed with reservations.

Almost the entire Socialist and Unionist movement of Europe is supporting the sanctions. The Independent Labor party of England and the Socialist League of England are against them. These are small bodies as compared with the Labor party which supports the sanctions. The sanctions are also approved by the Labor and Socialist International, the International Federation of Trade Unions, the Italian Socialists, 350 of whom, in exile, held a convention at Brussels recently, and Soviet Russia, which means that the Communist international and the red trade union international are also supporting them, likewise the governments of Denmark, Norway and Sweden where there are Socialist premiers—totaling almost all of the politically, economically and governmentally organized workers of Europe, including the women.

The national executive committee of the Socialist party of the United States has taken a stand against sanctions. So has the Co-operative Commonwealth Federation of Canada.

This country must keep out of war. Its policy should be one of neutrality.

But the Socialist party of America is not withdrawing from the International on this account. It is, therefore, desirable that American Socialists should try to understand the position of the European Socialists. The object of this editorial is, not to defend their stand, but to try to understand it.

It would be splendid if labor could apply its own sanctions against Italy—that is, prevent shipments of war materials and other commodities to Italy and prevent shipments of commodities from Italy, by refusing to handle the goods. The fact that the International Federation of Trade Unions did not adopt this course indicates that it feels that it is not strong enough to succeed. Hence it turns to League sanctions.

The workers of Europe have supported the League of Nations hopefully ever since it was formed. They have taken part in it. Albert Thomas, head of the International Labor Office, an offshoot of the League, until he died, was a French Socialist. Hjalmar Branting of Sweden, Emile Vandervelde of Belgium and Arthur Henderson of England represented their respective countries at League meetings. Litvinoff now represents Soviet Russia in the League. Even

though the League is made up mostly of capitalist nations, the Labor and Socialist International and the International Federation of Trade Unions are in the habit of making their opinions and demands known to the League, just as American Socialists make theirs known to the capitalist administration and congress. The European Unionists and Socialists look upon the League as an effort to bring order out of international chaos—to apply law in the international realm, as it is already applied within nations. If the League should use military sanctions against Italy, they would look upon it as international policing so as to enforce the law in the international realm, as city police enforce it within a municipality.

The European Unionists and Socialists are also very close, physically speaking, to the Fascist countries. In those countries they have witnessed with horror the complete destruction of the unions and the parties of the working class. They look upon Fascism as the first-line trench of the enemy, and, in spite of the fact that the rulers in some of their own coun-

The inflated dollar may be bad enough if it comes, but it will be the creation of inflated politicians hoisted into office by labor votes.

NEWS FROM DETROIT

Detroit, Mich. The English Section of branch 114 JSF again begins its Fall and Winter program. At the next meeting we will have a discussion on "What War means to You."

We feel that having a specific topic to talk on will create more interest among the members, especially those who are new to the Socialist movement. We intend to revive the enthusiastic spirit once prevalent in our English Section. We urge all members and friends to attend the next meeting and participate in the discussion of this important question, "What War Means To You."

In line with our Socialist activities, our Dramatic Club is going ahead in full swing with plans for our annual play presentation. We were invited to affiliate ourselves with the Rebel Arts group in order to combine the talents in the Detroit radical movement and really make drama a potent force in the furtherance of our principles.

The Young American Entertainment Committee members are bending all their energies to the Anniversary Celebration which will be staged on Saturday, December 7, 1935 at 7:00 P. M. prompt.

THIS COCK-EYED WORLD

BY FILIPIC

Cleveland, O. This metropolis isn't as "cultural" a center as one would suppose. Recently one of the "cultural" organizations, the Little Theatre of the Yugoslav University Club, put on its third performance, the comedy "Dulcy". And it seems that the people couldn't swallow anymore the bad pills dished out by this "cultural" institution. Give them credit for not being cultural—they rebelled, only about 300 saw the play in two evenings, and the editor of the English Section of a local paper had many supporters when he scathingly attacked the Little Theatre after the play.

The Little Theatre is a "cultural" institution, whose president will go down in history as one of the four horsemen of the Bishop Baraga rally. So far, the Little Theatre produced three plays; all of them dealt with the "400" of Fifth Avenue. There was a plethora of butlers, maids, and chauffeurs bowing themselves around the tuxedoed and evening-gowned gentlemen and ladies who would draw cigarettes from gold-engraved cases, tap them nonchalantly on the palm of their left hand, and ask the butler to please bring over the lighter so they could continue to talk about the trend of New York Central common. This way the "400" of the Cleveland Slovanes colony are able to see their dreams emerge from grey clouds into the none-too-clear reality of stage make-believe.

I do not care to criticize the actors or the production of "Dulcy". I am more interested in the type of plays this "cultural" institution feeds the public which, it seems, is no more gullible. Plays of the type they have been producing have no place among the Slovanes, much less among Slovane youth. I'm not one of those who will grab a soap-box everytime I see a butler serving a pampered millionaire's son, just because I'll never have a butler. I bet I'd really get along dandy with a millionaire if I'd meet one.

But I object because educating our youth with millionaire plays is education backwards. We must show our youth exactly what it is. Youth must be made to realize its background—

Helen Steiner.

LOVE WILL REIGN

The time is coming when co-operation will succeed competition; when man will no longer be pitted against man in the degrading struggle for existence. Then the virtues will find expression, and man will develop those higher qualities which dignify his being; he will cultivate the good and beautiful things in life, sing the songs of love and fill the world with joy. The flower of love will bloom in his heart and he will build his house by the side of the road and be a friend of man.

—Eugene V. Debs.

SOMETHING ABOUT THE PROGRAM AND A CALL TO ACTION

Milwaukee, Wis.—Branch No. 1 for a reduction in wages. Jerich JSF of Chicago gave a brilliant dramatic performance Sunday, Nov. 17, at the S. S. Turn Hall at Milwaukee. The players impersonated and expressed the parts in excellent manner.

The play was interesting from the beginning to the end. It showed what happens in real life, what the workers can do if they organize and stick together. The capitalists are organized 100% for their own benefit. If they have the right to be organized, you fellow workers have the same right. You can't expect to win very much if only 40 or 50% of you are organized. The workers must be organized 100% just as their opponents are. Lavor has everything to gain thru an organization of their own. They should heed more rapidly to the saying of Karl Marx who said: "Workers of the World Unite! You have nothing to lose but your chains! You have a World to gain!"

"Because we have so many competitors we are forced to reduce the prices of our products, therefore, it is necessary for us to reduce your wages so we can dispose of our produce. This is the only way out. If you are not willing to take the cut in wages, we will get others who will gladly take your places. You have nothing to gain if you go on strike. Let me caution you to leave all unions alone. If you want to keep your bread buttered, the worker is dependent on the owners of our industry (meaning the capitalists) for a living."

This debate takes place between the union organizer and the agent in behalf of the industrialist. Outside the workers assemble for a mass-meeting. The boss is all excited and calls upon his stool pigeons and instructs them to use all provocative methods possible to discredit the union organizer. They succeed and the strike is lost. The workers go back to their jobs, with of course a reduction in wages. The union organizer loses his job and is also accused of murdering the boss of which he is innocent. His sick wife, when she learns what has taken place, dies, and the organizer is taken to prison.

Dancing will follow, the music being furnished by a popular radio orchestra.

A Banquet is what you make it, so come on lets all go and make it worth our while as well as those who are trying so hard to have a pleasant and entertaining evening in store for us.

Helen Steiner.

Their will also have some of our brothers and sisters contributing their talent. As an added attraction some of our Juvenile members will perform along their line of ability. Several of the star entertainers from the lodge will do their specialties.

Their will be food and drink galore. We'll excuse your table etiquette so bring your appetite with you.

A Young American Song has been composed and is going to be presented in a very effective manner at the beginning of the banquet.

Dancing will follow, the music being furnished by a popular radio orchestra.

A Banquet is what you make it,

so come on lets all go and make it

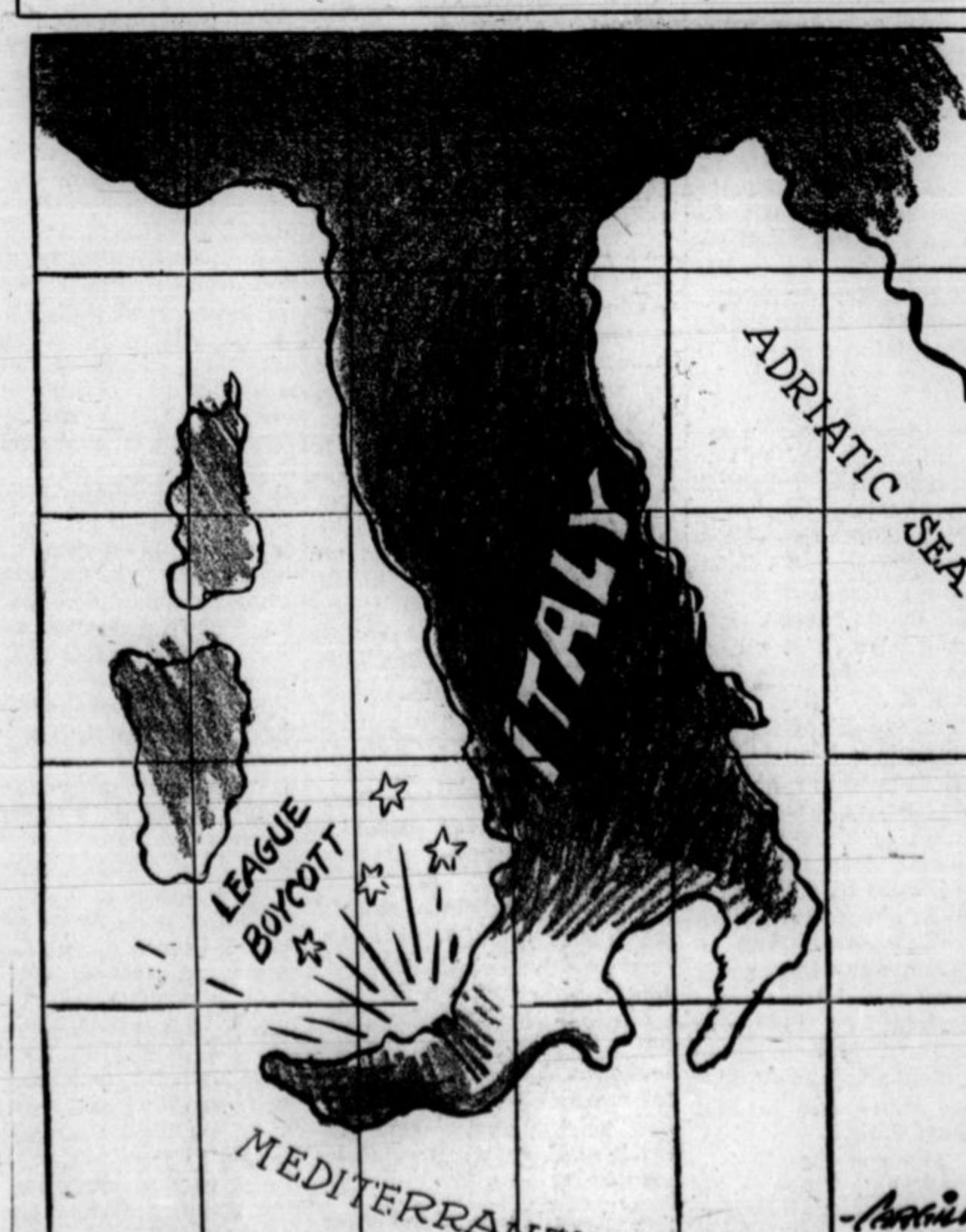
worth our while as well as those who

are trying so hard to have a pleasant

and entertaining evening in store for us.

Louise Bratanic Jurecky, Milwaukee, Wis.

Ouch!

FASCISM EVERYWHERE ON THE DEFENSIVE

By John Powers

There can no longer be any doubt that in Germany, Austria and Italy fascism is passing through a severe crisis, political and economic, and that it is now definitely on the defensive, fighting for its life.

By this we do not mean to say that the fascist regimes in question are likely to fall tomorrow, but it is quite evident that all of them are in a process of disintegration, the end of

which will be their extinction.

Nor can we be sure that before they go they may not "slam the door" violently and with catastrophic international repercussions. But their position is becoming more critical from day to day.

The weakest of the lot and the one first likely to go is the fascist regime in Austria. Austrian fascism was never the monolithic, homogeneous force presented in the beginning and until recently by the regimes in Italy and Germany. The offspring of Italian fascism, and depending entirely upon the support of Mussolini, who now has his hands full both at home and abroad, Austrian fascism revealed the deadly fissures in its structure from the very first day of its birth. First, of course, there is the cleavage between the Nazi variety, supported from Berlin, and the Italian species. In addition, the clerical-Heimwehr group, which came into power in Austria after the crushing of the Socialist and labor movement on direct orders from Rome, never enjoyed the unity of purpose and command which every dictatorship requires in order to survive. The recent reorganization of the Austrian government, with the elimination of Major Fey, the butcher of Vienna, and the rise to apparent domination of Prince Starhemberg, served to emphasize the hopelessness in weakness and contradictions of Austrian fascism.

No longer able to count upon the support of Mussolini, who may soon find himself fighting for his life in Italy, hard pressed by England and the League of Nations for participation in sanctions against Rome, confronted with serious financial and economic difficulties which the League alone is in a position to relieve, the Schuschnigg government in Vienna now finds it necessary to seek reconciliation with the workers. That such reconciliation is in the minds of some members of the government appears from a significant report in the Prager Presse, well informed Czechoslovak organ.

According to this journal the Austrian government has asked Dr. Karl Renner, former Socialist Chancellor of Austria, to mediate between the government and the workers. Dr. Renner is reported to have come from Austria to Czechoslovakia recently, where he conferred with exiled Socialist chieftains. Dr. Renner, however, denied that he had undertaken any mediation.

"The real background of these rumors, however, is the desire of some members of the Schuschnigg cabinet to come to some sort of reconciliation with the workers," reports the London Daily Herald, official organ of the British Labor Party, commenting on the information from Prague.

"This desire is prompted by the international weakness of Italy, by the increased Nazi danger, and by these cabinet members' distrust of their professional colleagues of the fascist Heimwehr.

"Whether anything will come of these hopes for reconciliation remains to be seen.

"The preliminary conditions of the workers, for any temporary working arrangement with the government, would be:

(1) The release of all Socialist and Communist political prisoners;

(2) The return of all confiscated property to the workers' cultural and athletic organizations;

(3) Free elections by the workers of functionaries within the government trade unions and in the administration of the insurance funds.

"At the present all these functionaries are nominated by the government."

We are confident that the day is not far distant when the fascist regime in Vienna will disappear. Whatever concessions it may see itself compelled to make to the workers will never be adequate to satisfy their determination to bring about the complete destruction of fascism in one way or another.

And this holds equally true of Italy and Germany.

SEARCHLIGHT

By DONALD J. LOTRICH

A meeting, honoring the memory of Eugene V. Debs and showing moving pictures, of some of his activities, will be held Friday, Nov. 29 at the new Slovene Labor Center, 2301 S. Lawndale Ave. Such a meeting is very appropriate at this time as Gene Debs was a bitter opponent of war and as the world was never nearer a more terrific slaughter than it is now. In addition to the movies we'll hear two prominent speakers. Ivan Molek will address our audience in Slovene and Albert Goldman in English. The meeting starts at 8:00 P. M. and is under the auspices of our Social Study Club. Admission will be 10c to help defray the expense of the films. We urge our comrades to attend in full number.

Silk hat-ted gentlemen were merely prevented from witnessing a full nude show in New York the other day and the nude women were hailed to court they were freed. We have heard of any number of stag (nude) shows taking place and been raided and the participants jailed and fined including the spectators. Even in such small matters as a stag show the laws seem to have two standards, one for the poor and another for the silk top hat-ted gentlemen.

Local Cook County of the Socialist Party lacked the interest and activity of its nearly 1,000 members. At our meeting on Nov. 18 we took up the question of what was wrong and how we can remedy this situation. Some blamed the party factional strife. Others, gave numerous reasons including the desire of business like and practical functioning of our office. We lack cooperation. That can only be gotten thru proper and efficient functioning of the County Office. At our next meeting on Dec. 16 we will continue the discussion of how to improve and what must be done to add effectiveness and efficiency to our local.

It is heartening to note how many different labor groups have opinions similar to those of Socialists. It is actually amusing to note the manner in which each of them proceeds in their efforts to attain their aim. The Conference for Progressive Political Action was held last Saturday at the Great Northern Hotel. Among the delegation were representatives of the Illinois Farmers Union, Illinois Workers Alliance, National Progressive Party, American Commonwealth Federation, Chicago Labor Party, Socialist Party of Illinois and others. With one exception all urged the for-

This matter of sanctions held the spotlight after the regular business session of Branch No. 1 JSF last Friday night. Lou's Beniger reported on the subject and while he probably made a case for sanctions he said nothing about the stand of our NEC. Several other members likewise spoke for sanctions. In fact, most of the members are for sanctions. Ordinarily, I too, would be for sanctions but in all honesty and for the sake of clarity and even from the viewpoint of knowledge such reports should include the pros and cons of the question. How else can members judge intelligently? At any rate, quite a discussion ensued in which many participated but due to the late hour the question was put over for one of our future meetings. I SUGGEST THAT WE HAVE A DEBATE ON THIS SUBJECT on Sat. Dec. 14 the night of our house warming, or grand opening of the Slovene Labor Center. It is an attractive subject and should draw a crowd.

At our next regular discussion period I suggest we take up the question which arises out of the ESL Conference of Nov. 2.

*

Sava's concert was well attended last Sunday and a receptive following applauded lustily to every rendition. Sava has made many new friends during the past year and is becoming a well trained chorus. We liked their unaccompanied renditions very much.

*

STRIKE RELIEF

Mayor Davison of Alexandria, Va., who is also secretary-treasurer of the International Association of Machinists with headquarters in Washington, developed a temporary self-help plan for the needy among 100 women employed by the Century Manufacturing Co. in Alexandria, who struck against low wages. The concern manufactures shirts. The city council gave the mayor the use of an unoccupied building, where the strikers were put to work making shirts for the Virginia emergency relief administration under the direction of Rebe Donald, strike leader. — Cleveland Citizen.